

EDUKACJA - WSPÓŁPRACA SZKÓŁ WYŻSZYCH

– podstawowe aspekty zawarte w:

*Raportie diagnostycznym na temat współpracy transgranicznej
Województwa Śląskiego i Samorządowego Kraju Żylińskiego
(listopad 2011)*

1. Szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne

Analizowany sektor szkolnictwa podstawowego, zawodowego oraz średniego stanowi w województwie śląskim znaczący potencjał instytucjonalny skupiający ponad 2,6 tys. różnego rodzaju placówek edukacyjnych (por. tabela 27)¹. Liczba szkół podstawowych w latach 2007-2010 zmniejszyła się ze 1 170 to 1 157. Tendencji tej towarzyszył równocześnie spadek liczby uczniów szkół podstawowych z 257,6 tys. do 237,0 tys. osób. Spadek liczby uczniów utrzymuje się w zasadzie we wszystkich typach szkół z wyjątkiem szkół zawodowych przysposabiających do zawodu (wzrost z 824 osoby w 2007 roku do 1059 osób w 2010). W okresie 2007-2010 na podobnym poziomie utrzymuje się odsetek uczniów w liceach ogólnokształcących (12,8%-12,4%). Wzrasta natomiast odsetek liczby uczniów techników z 11,5% do 12,4%.

Tabela 1. Dane na temat szkolnictwa podstawowego, zawodowego i średniego w województwie śląskim

Kategoria	Liczba szkół				Liczba uczniów			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Szkoły podstawowe	1 170	1 160	1 163	1 157	257 561	248 176	241 584	237 014
Gimnazja	656	656	660	665	157 110	148 437	141 662	134 320
Szkoły zawodowe - przysposobienie do zawodu	32	37	38	39	824	969	1 049	1 059
Zasadnicze szkoły zawodowe	149	151	153	147	23 255	23 067	22 709	22 055
Licea profilowane	135	102	67	48	12 770	7 915	4 772	3 153
Technika	226	229	229	226	69 528	69 586	68 901	66 916
Szkoły artystyczne (nie dające uprawnień zawodowych)	32	30	30	29	3 378	3 248	3 348	3 417
Szkoły artystyczne (dające uprawnienia zawodowe)	37	37	37	38	3 924	3 879	3 738	3 622
Licea ogólnokształcące	271	267	261	257	77 569	74 016	69 574	66 746
RAZEM	2 708	2 669	2 638	2 606	605 919	579 293	557 337	538 302

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Słowacka ustawa o szkołach podstawowych i średnich² określa, iż grupę szkół podstawowych oraz średnich tworzą: szkoły podstawowe (základná škola), szkoły podstawowe połączone z przedszkolem (základná škola s materskou školou), szkoły zawodowe (učilište), średnie szkoły zawodowe (stredné odborné učilište), licea

¹ W zestawieniu nie uwzględniono szkół specjalnych dla młodzieży oraz szkół ponadpodstawowych dla dorosłych

² Zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon)

ogólnokształcące (gymnázium), średnie szkoły zawodowe - technika (stredná odborná škola), szkoły specjalne (špeciálne školy), szkoły artystyczne (konzervatórium) oraz zespoły szkół³. (združené stredné školy). Ten ostatni typ szkół był wynikiem łączenia średnich szkół zawodowych (stredných odborných škôl) ze średnimi szkołami zawodowymi - technikami (stredných odborných učilišť) do 2007.

W **Kraju Žylińskim** - podobnie jak w województwie śląskim - w latach 2007-2009 zmniejszeniu uległa liczba szkół z 371 do 365. Malala także liczba uczniów z 113,4 tys. do 106,6 tys. Największy spadek liczny uczniów w analizowanym okresie zanotowały szkoły podstawowe tj. o 7,5%. Wzrosła natomiast liczba uczniów szkół artystycznych z 242 w 2008 roku do 274 w 2009 roku, tj. o 13,3% (por. tabela 28).

Tabela 2. Dane na temat szkolnictwa podstawowego, zawodowego i średniego w Kraju Žylińskim

Kategoria	Liczba szkół			Liczba uczniów		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Szkoły podstawowe	272	270	271	69 994	66 770	64 767
Licea ogólnokształcące	29	28	28	13 876	13 631	13 020
Średnie szkoły zawodowe	32	64	65	10 331	29 091	28 545
Średnie szkoły zawodowe - technika	17	0	0	6 422	0	0
Zespoły szkół średnich	21	0	0	12 772	0	0
Szkoły artystyczne	0	1	1	0	242	274
RAZEM	371	363	365	113 395	109 734	106 606

Źródło: Databáza regionálnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Obecnie za powszechną tendencję należy uznać nauczanie języków obcych w szkołach, w tym ponadgimnazjalnych. Przykładowo w województwie śląskim, w tego typu szkołach nauczaniem języków obcych objęte było w 2010 roku ponad 286,1 tys. uczniów (por. tab. 29).

Tabela 3. Nauczanie języków obcych w szkołach ponadgimnazjalnych w województwie śląski

Kategoria	2008	2009	2010	2008	2009	2010
ogółem	314 170	300 111	286 101	100%	100%	100%
angielski	163 877	156 917	150 910	52%	52%	53%
francuski	20 593	19 649	18 542	7%	7%	6%
niemiecki	113 337	107 730	100 716	36%	36%	35%
rosyjski	10 358	8 928	8 506	3%	3%	3%
łaciński	1 913	1 789	1 690	1%	1%	1%
hiszpański	1 764	2 323	2 740	1%	1%	1%
włoski	2 142	2 588	2 872	1%	1%	1%
inny	186	187	125	0%	0%	0%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

W okresie 2008-2010 preferencje językowe uczniów szkół ponadgimnazjalnych w województwie śląskim nie uległy zasadniczym zmianom. Do najpopularniejszych języków obcych należą angielski (53% uczniów) i niemiecki (35% uczniów).

³ Powstały jako połączenie

2. Szkoły wyższe

W województwie śląskim w 2010 roku działało 45 szkół wyższych, co stanowi 9,8 % ogółu tego typu placówek w Polsce. Na przestrzeni lat 2001-2010 liczba szkół wyższych w województwie śląskim wzrosła o ponad 36%. Wśród uczelni wyższych jakie znajdują się w województwie śląskim dominują wyższe szkoły ekonomiczne (por. tabela 30).

Tabela 4. Liczba szkół wyższych w województwie śląskim i Kraju Żylińskim

Kategoria	2001	2005	2009	2010
Liczba szkół wyższych w województwie śląskim w tym:	33	43	45	45
- uniwersytet o profilu interdyscyplinarnym	1	1	1	1
- techniczne	3	3	4	4
- rolnicze (tylko wydziały zamiejscowe)	0	0	1	1
- ekonomiczne	15	15	14	14
- pedagogiczne	2	2	2	2
- medyczne	1	1	1	1
- wychowania fizycznego	1	1	1	1
- artystyczne	2	2	2	2
- teologiczne	1	1	1	1
- pozostałe o profilu uniwersyteckim	2	2	0	0
- szkoły wyższe o profilu zawodowym	5	15	18	18
Profesorowie	1602	2068	2062	2128
Liczba szkół w Kraju Żylińskim	2	2	3	-

W subregionie środkowym, tj. głównie Aglomeracji Górnośląskiej zlokalizowane jest 29 szkół wyższych, co stanowi ok. 64% wszystkich szkół wyższych w województwie śląskim oraz 6,3% szkół wyższych w Polsce (por. tabela 31).

Tabela 5. Szkoły wyższe w Aglomeracji Górnośląskiej

Uczelnie publiczne (9)	Uniwersytet Śląski
	Politechnika Śląska w Gliwicach
	Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
	Uniwersytet Medyczny w Katowicach
	Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach
	Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach
	Śląska Akademia Muzyczna w Katowicach
	Śląska Międzynarodowa Szkoła Handlowa w Katowicach
	Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne
Uczelnie niepubliczne (20)	
	Gliwicka Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości
	Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfańskiego w Katowicach
	Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Mysłowicach
	Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. K. Goduli w Chorzowie
	Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych
	Śląska Wyższa Szkoła Informatyczno-Medyczna w Chorzowie
	Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania im. gen. Jerzego Ziętki w Katowicach
	Wydział Nauk Społeczno-Pedagogicznych w Katowicach - wydział Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Warszawie
	Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, wydział zamiejscowy w Chorzowie
	Wyższa Szkoła Bankowości i Finansów w Katowicach
	Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej
	Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna
Wyższa Szkoła Ekonomii i Administracji w Bytomiu	

	Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu
	Wyższa Szkoła Nauk Stosowanych w Rudzie Śląskiej
	Wyższa Szkoła Zarządzania i Marketingu w Sosnowcu
	Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych w Tychach
	Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach
	Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach
	Zespół Nauczycielskich Kolegiów Języków Obcych

Źródło: na podstawie www.nauka.gov.pl

Największa koncentracji szkół wyższych w województwie śląskim ma miejsce na terenie Aglomeracji Górnośląskiej - 29 szkół wyższych, w tym 9 publicznych oraz 20 niepublicznych. W grupie tej 10 uczelni oferuje kształcenie na kierunkach związanych z informatyką, 16 z naukami ekonomicznymi (w tym: ekonomia, zarządzania, finanse i rachunkowość), kolejne 6 prowadzi zajęcia na kierunkach związanych z językami obcymi. Listę szkół wyższych prowadzących działalność na terenie Aglomeracji Górnośląskiej prezentuje tabela 31.

W pozostałych subregionach ulokowanych jest 15 szkół wyższych (ok. 3,5% polskich uczelni). Poza Aglomeracją Górnośląską szkoły wyższe zlokalizowane są w ośrodkach centralnych poszczególnych subregionów. W subregionie częstochowskim są to:

- Politechnika Częstochowska,
- Akademia im. Jana Długosza,
- Wyższe Seminarium Duchowne Archidiecezji Częstochowskiej,
- Akademia Polonijna,
- Wyższa Szkoła Lingwistyczna,
- Wyższa Szkoła Zarządzania w Częstochowie,
- Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Turystyki w Częstochowie.

W subregionie południowym działalność edukacyjną prowadzą:

- Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej,
- Bielska Szkoła Wyższa im. Jana Tyszkiewicza,
- Wyższa Szkoła Finansów i Bankowości w Bielsku-Białej,
- Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej,
- Wyższa Szkoła Finansów i Prawa w Bielsku-Białej,
- Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Bielsku Białej,
- Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej,
- Filia Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie.

W subregionie zachodnim, w szczególności w Rybniku swoje zamiejscowe ośrodki dydaktyczne prowadzą: Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Ekonomiczny oraz Politechnika Śląska.

Najważniejszymi i największymi pod względem potencjału liczby studentów oraz naukowo-badawczego na terenie województwa śląskiego są: Uniwersytet Śląski, Politechnika Śląska oraz Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach.

W porównaniu do województwa śląskiego, potencjał szkolnictwa wyższego w **Kraju Żylińskim** jest zdecydowanie mniejszy. W ramach tego regionu funkcjonują 3 szkoły wyższe tj. Uniwersytet Żyliński, Uniwersytet Katolicki w Rużomberku oraz Akademia Sił Zbrojnych w Liptowskim Mikulaszu (Akademia ożbrojených sil generála Milana Rastislava Štefánika). Dodatkowo w Martinie zlokalizowana jest filia Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Komanského z Bratysławy. Największą rangę i znaczenie z punktu widzenia liczby studentów i potencjału naukowo-badawczego posiada Uniwersytet w Żylinie.

3. Studenci i absolwenci

Zmiana profilu gospodarczego, w tym odchodzenie od sektorów tradycyjnych w województwie śląskim wymusiły konieczność nowego spojrzenia na kompetencje kapitału ludzkiego. W latach 90-tych oraz pierwszej dekadzie XXI wieku nastąpił dynamiczny rozwój szkolnictwa wyższego, w tym liczby studentów. Tendencja ta dotyczyła zarówno województwa śląskiego jak i Polski. Przykładowo w roku akademickim 1994/1995 w Polsce kształciło się 628,2 tys. studentów, podczas gdy w rekordowym 2007/2008 liczba studentów sięgnęła: 1 937,4 tys. studentów⁴. Jednak od tego okresu notuje się powolny spadek liczby studentów wynikający między innymi z zmniejszającej się liczby osób w wieku 19-24 lata.

Studenci w województwie śląskim stanowią ok. 10% liczby wszystkich studentów w Polsce. Liczebnie ich grupa przedstawia się znacząco - to ponad 180 tys. osób. Niemniej, liczebność studentów w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców województwa śląskiego (391 studentów) jest znacząco mniejsza niż w Polsce (476 studentów). Kolejną niekorzystną tendencją jest spadek liczby studentów województwa śląskiego począwszy od 2005 roku - przy równoczesnym wzroście ich liczby w skali całego kraju (por. tabela 32). W 2010 roku potencjał liczby studentów w województwie śląskim stanowił 94% ich liczebności z 2001 roku.

Tabela 6. Liczba studentów i absolwentów w województwie śląskim oraz Kraju Żylińskim w 2001-2010

Kategoria	2001	2005	2009	2010	Wzrost	Tempo
Liczba studentów WSL	192 580	207 739	187 236	181 346	94%	-0,7%
Liczba studentów PL	1 706 455	1 939 898	1 880 239	1 817 533	107%	0,7%
Udział studentów WSL w PL	11%	11%	10%	10%	-	-
Liczba studentów WSL na 10000 mieszkańców	406	443	403	391	-	-
Liczba studentów PL na 10000 mieszkańców	446	508	493	476	-	-
Liczba absolwentów WSL	33 208	44 903	43 637	48 783	147%	4,4%
Liczba absolwentów PL	301 215	388 542	436 549	474 552	158%	5,2%
Udział absolwentów WSL w PL	11%	12%	10%	10%	-	-
Liczba studentów KZ	9035	22193	18 008	-	199%	9,0%
Liczba studentów SK	132 139	177 714	211 553	-	160%	6,1%
Udział studentów KZ w SK	7%	12%	9%	-	-	-
Liczba studentów KZ na 10000 mieszkańców	130	319	258	-	-	-
Liczba studentów w SK na 10000 mieszkańców	246	330	390	-	-	-
Liczba absolwentów KZ	1 371	2 865	7 651	-	558%	24,0%
Liczba absolwentów SK	22 454	30 744	70 398	-	314%	15,4%
Udział absolwentów WSL w PL	6%	9%	11%	-	-	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS; Databáza regionalnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Odmienne, tj. bardziej korzystne tendencje pod względem potencjału liczby studentów rejestrowane są w **Kraju Żylińskim**. Liczba studentów w latach 2001-2009 wzrosła z ok. 9 tys. do 18 tys. osób, tj. niemal o 100%. Wzrost ten był wyższy niż dla Republiki Słowackiej (wzrost o 60%). Niestety nadal niska jest liczba osób studiujących w Kraju Żylińskim w przeliczeniu na 10 000 jego mieszkańców, tj. 258 studentów - podczas gdy na Słowacji wartość tego wskaźnika w 2009 roku kształtowała się na poziomie 390 studentów na 10 000 mieszkańców.

⁴ Higher Education (2010) Institutions and Their Finances in 2009. Central Statistical Office, Warsaw, s. 27

W przypadku województwa śląskiego największą pod względem liczby studentów - wśród 45 zlokalizowanych w nim uczelni - jest Uniwersytet Śląski. Uniwersytet jest także jedną z największych uczelni akademickich w Polsce. W 2010 roku na 12 wydziałach Uniwersytetu Śląskiego kształciło się ponad 32 tysiące studentów. Uniwersytet prowadzi 40 kierunków i 110 specjalności. Porównywalną pod względem liczby studentów jest Politechnika Śląska w Gliwicach. Ta największa w województwie śląskim uczelnia techniczna kształci ok. 30 tys. studentów na 12 wydziałach. Trzecim pod względem liczby studentów jest Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach. W 2010 roku studiowało w nim ok. 15 tys. studentów.

W Kraju Żylińskim największą rangę wśród szkół wyższych posiada Uniwersytet Żyliński. W ramach 7 wydziałów, w 2010 roku kształciło się w nim 11,7 tys. studentów, tj. 65% wszystkich studentów analizowanego regionu.

Uniwersytet Katolicki w Rużomberku prowadzi studia w ramach 4 wydziałów studiów tj. filozofii, pedagogiczny, służby zdrowia (kierunki opieka społeczna, położnictwo) oraz teologiczny. Akademia Sił Zbrojnych w Liptowskim Mikulaszu (Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika) oferuje programy nauczania związane z: systemami elektronicznymi, zarządzaniem organizacją wojskową, sieciami komputerowymi, systemami obrony narodowej. Wydział Lekarski⁵ w Martinie kształci w dziedzinach: anatomii, języków obcych, epidemiologii, farmakologii, fizjologii, histologii i embriologii, higieny, biofizyki i biochemii lekarskiej, mikrobiologii i immunologii, pielęgniarstwa, wychowania fizycznego.

4. Kierunki studiów

Szczegółowa analiza kierunków studiów oferowanych przez publiczne szkoły wyższe w **województwie śląskim** wskazuje, iż do kierunków cieszących się największą popularnością w 2010 roku należały: nauki społeczne związane z ekonomią, socjologia, psychologią, dziennikarstwem (ok. 30% studentów), kierunki humanistyczne i pedagogiczne (ok. 20% studentów) oraz kierunki techniczne (18,6% studentów) - por. tab. 33.

Tabela 7. Studenci szkół publicznych wg kierunku studiów w województwie śląskim w 2010 roku

Kierunki studiów	2010	Struktura
społeczne (ekonomia, socjologia, psychologia, dziennikarstwo)	35 430	29,1%
humanistyczne i pedagogiczne	24 429	20,1%
techniczne (inżynieryjne, produkcja, przetwórstwo)	22 600	18,6%
medyczne	9 988	8,2%
informatyka	4 959	4,1%
architektura i budownictwo	4 807	4,0%
ochrona środowiska i biologia	4 776	3,9%
prawne	4 145	3,4%
matematyka, fizyka, statystyka, informatyka	3 852	3,2%
artystyczne	2 839	2,3%
transport i logistyka	1 900	1,6%
opieka społeczna i usługi dla ludności	1 040	0,9%
ochrona i bezpieczeństwo	829	0,7%
RAZEM	121 594	100%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Ze względu na brak ogólnodostępnej statystyki pewien pogląd na kierunki studiowane w Kraju Żylińskim daje przegląd dziedzin specjalizacji studiów oferowanych przez

⁵ Uniwersytetu Komanského w Bratysławie

Uniwersytet Żyliński⁶, w ramach którego kształcą się ok. 65% studentów regionu. Do najpopularniejszych dziedzin studiów należą: transport i ekonomika transportu (26,6% studentów), elektrotechnika (14,6% studentów) oraz nauki humanistyczne i pedagogiczne (14,2% studentów) - por. tabela 34.

Tabela 8. Dziedziny specjalizacji studiów w Uniwersytecie Żylińskim w 2010 roku

Dziedziny specjalizacji studiów	2010	struktura
Transport i ekonomika transportu	3116	26,6%
Elektrotechnika	1706	14,6%
Humanistyczne i pedagogiczne	1667	14,2%
Budowa maszyn i technologia materiałów	1544	13,2%
Zarządzanie i informatyka	1370	11,7%
Inżynieria specjalistyczna	1222	10,4%
Budownictwo	1074	9,2%
RAZEM	11 699	100,0%

Źródło: Výročna správa o činnosti ŽU za rok 2010 Žilinská univerzita 2011.

5. Rozwój i współpraca w zakresie kapitału ludzkiego - strategie, programy, projekty, uwarunkowania i instytucje

PLANOWANIE ROZWOJU I WSPÓLPRACY

Zagadnienia edukacji i współpracy szkół wyższych zostały w sposób pośredni określone w **Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego**⁷, tj. w ramach priorytetu odnoszącego się do województwa śląskiego jako regionu o nowoczesnej gospodarce, który kreuje i skutecznie absorbuje technologie, w tym celu strategicznego A1. Wysoki poziom wykształcenia i umiejętności mieszkańców. W zakresie edukacji i współpracy szkół wyższych cel ten wskazuje na konieczność: *poprawy jakości kształcenia*. W szczególności odnosi się to do tworzenia warunków dla podejmowania przez mieszkańców województwa kształcenia na poziomie studiów wyższych przy uwzględnieniu wymagań rynku pracy.

Kwestie inicjowania współpracy szkół wyższych są także pośrednio akcentowane w ramach priorytetu odnoszącego się do województwa śląskiego jako partnera kreacji kultury, nauki oraz przestrzeni europejskiej. W tym kontekście uczelnie wyższe postrzegane są jako jeden z elementów funkcjonowania obszarów metropolitalnych województwa śląskiego, zaś ich aktywność w zakresie badawczo-rozwojowym z innymi ośrodkami w kraju i za granicą za warunek wzmocnienia potencjału innowacyjnego regionu.

Problematyka współpracy szkół wyższych podejmowana jest także w zapisach takich dokumentów strategicznych województwa śląskiego jak: **Program rozwoju technologii**

⁶ Uniwersytet Żyliński jako główne szkoła wyższa w regionie kształcą ok. 70% wszystkich studentów studiujących na terenie Kraju Żylińskiego.

⁷ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego - Śląskie 2020. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. Katowice 2010.

2010-2020, Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego⁸, Regionalna Strategia Innowacji⁹, Program Operacyjny Kapitał Ludzki¹⁰.

W Kraju Żylińskim zagadnienia związane edukacją i rozwojem współpracy szkół wyższych określa w sposób pośredni **Program rozwoju gospodarczego i społecznego Samorządowego Kraju Żylińskiego¹¹**. Aspekt szkolnictwa wyższego pojawia się w ramach priorytetu II Gospodarka wiedzy, w celu specyficznym 2C tj.: poprawa jakości badań wraz ze zwiększeniem stopnia ich wykorzystania w praktyce, głównie w wymiarze: odnowy infrastruktury badawczo-rozwojowej. Uzupełnieniem w tym zakresie jest zwiększenie zdolności absorbowania środków na badania i rozwój. W sposób ogólny zagadnienia edukacji i szkół wyższych zostały także ujęte w ramach priorytetu III Zasoby ludzkie, głównie w wymiarze tworzenia warunków dostępu do „dobrego” wykształcenia.

W zakresie diagnozowania potrzeb związanych z współpracą szkół wyższych brakuje: analiz odnoszących się do określenia możliwości i zakresu tego rodzaju współdziałania, opracowań prezentujących dobre przykłady współpracy szkół wyższych, zintegrowanej strategii rozwoju szkolnictwa w regionie śląskim.

DZIAŁANIA I PROJEKTY

Grupa działań i projektów związanych z edukacją i współpraca szkół wyższych, które mogą w przyszłości osiągnąć potencjał współpracy transgranicznej obejmuje:

- działania w zakresie prognozowania przyszłych innowacji i sposobu ich wspierania. Przykładem jest projekt realizowany przez Uniwersytet w Żylinie, instytucje badawczo-rozwojową SLCP oraz Samorządowy Kraj Żyliński pn.: Przyszłość innowacji w regionach przygranicznych Republiki Słowackiej i Czech (Budúcnosť inovácií v prihraničných regiónoch SR a ČR v roku 2025),
- projekty w zakresie badań marketingowych regionu transgranicznego Kraju Żylińskiego, województwa śląskiego i Kraju Morawskośląskiego,
- projekty odnoszące się do monitoringu współpracy transgranicznej,
- studia pedagogiczne nauczycieli z województwa śląskiego w Kraju Żylińskim,
- uczestnictwo nauczycieli akademickich w senatach partnerskich szkół wyższych za granicą. Przykładem jest uczestnictwo nauczycieli akademickich z Żyliny w senacie Wyższej Szkoły Bakowości i Finansów w Bielsku-Białej,
- projekty inicjujące współpracę szkół wyższych przykładowo w dziedzinie rewitalizacji terenów zdegradowanych jak Revita-Silesia (Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Zamek Cieszyn), czy też planowany do realizacji projekt Automotive Silesia Region,
- wspólne programy studiów,
- wspólne projekty badawcze.

Jednym z kluczowych programów w zakresie współpracy i umiędzynarodowienia działalności uczelni w wymiarze Europejskim¹², w tym popularyzującym mobilność studentów i nauczycieli akademickich jest Program Erasmus. W roku szkolnym 2008/2009

⁸ Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2007-2013. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. Katowice 2007

⁹ Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2003-2013. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice 2003.

¹⁰ Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.

¹¹ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského Samosprávneho Kraja pre roky 2007 - 2013. Žilina 2007.

¹² Programem podobnego typu, ograniczonym jednak przestrzennie do krajów Europy Środkowej jest CEEPUS (tj. Central European Exchange Program for University Studies, por. www.ceepus.info)

liczba studentów polskich uczestnicząca w programie wyniosła 11 783, w tym z województwa śląskiego: 863 osoby, tj. 7,3% studentów. Odsetek ten można uznać za mały biorąc pod uwagę to, iż studenci studiujący w województwie śląskim (187,2 tys.)¹³ stanowią 10% ogółu studentów w Polsce.

Wyjazdy polskich studentów do uczelni słowackich w ramach programu Erasmus odnotowano po raz pierwszy w 2004 roku w liczbie 41. Ich liczba znacząco wzrosła do 226 wyjazdów w roku akademickim 2008/2009. Niestety wśród 30 uczelni zagranicznych, do których polscy studenci wybierali się najliczniej nie znalazła się żadna ze słowackich szkół wyższych. Na liście tej znalazło się natomiast kilka szkół czeskich, tj.: Univerzita Karlova w Pradze (3 miejsce), Masarykova Univerzita w Brnie (18 miejsce), Univerzita Palackeho w Olomouci (30 miejsce).

Wśród 10 uczelni, które w roku akademickim 2008/09 wysłały największą liczbę studentów na praktykę zagraniczną znalazły się dwie z województwa śląskiego, tj. Uniwersytet Śląski (7 miejsce, 57 wyjazdów) oraz Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach (8 miejsce, 40 wyjazdów). Ogółem w Polsce na praktyki zagraniczne w ramach programu Erasmus w roku akademickim 2008/09 wyjechało 1618 studentów, w tym do Słowacji zaledwie 13 osób.

Z punktu widzenia przyjazdów do Polski studentów zagranicznych w roku akademickim 2008/2009, w pierwszej 12-stce uczelni przyjmujących największą liczbę tego typu osób znalazł się tylko jedna uczelnia z województwa śląskiego, tj. Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach (11 miejsce, 102 studentów zagranicznych).

W analizowanym roku akademickim wyjazdami w programie Erasmus objęci byli także pracownicy uczelni. Liczba nauczycieli akademickich, którzy skorzystali z programu, tj. wyjechali do uczelni zagranicznych w celu prowadzenia zajęć wyniosła w Polsce 3079 osób. Liczba wyjazdów do uczelni słowackich kształtowała się w tym przypadku na poziomie 232 osób, tj. 7,5% ogólnej liczby wyjazdów. W rankingu 12 uczelni wyższych, które wysłały za granicę najwięcej pracowników w celu prowadzenia zajęć znalazła się zaledwie jedna uczelnia z województwa śląskiego tj. Uniwersytet Śląski w Katowicach (4 miejsce, 139 wyjazdów). Ogółem w województwie śląskim wyjazdy w ramach programu Erasmus w roku akademickim 2008/09 realizowało 25 uczelni, wysyłając 323 pracowników.

Co istotne, w rankingu zagranicznych uczelni, które przyjęły największą liczbę polskich wykładowców na 2-gim miejscu znalazła się: Katolicka Univerzita w Ružomberoku (42 wykładowców), zaś na 3-cim Žilinska Univerzita (37 wykładowców). Na miejscu 4-tym znalazła się Ostaravska Univerzita (33 wykładowców).

WARUNKI PRZYSZŁEGO ROZWOJU

Do istotnych warunków determinujących rozwój sektora edukacji oraz współpracę szkół wyższych zaliczyć można: niekorzystne zmiany demograficzne, procesy regeneracji społeczno-ekonomicznej i przestrzennej miast śląskich (poprawa ich atrakcyjności), sytuację finansową szkół wyższych uzależnioną od skali problemów deficytu budżetowego.

INSTYTUCJE

Grupa instytucji zainteresowanych jakością edukacji i współpracą szkół wyższych obejmuje:

- szkoły wyższe w obu regionach,
- Wojewódzki Urząd Pracy,
- instytucje badawczo-rozwojowe,

¹³ Liczba studentów w 2009 roku.

- instytucje otoczenia biznesu, w tym parki naukowo-technologiczne, parki technologiczne, klastry,
- Samorządowe Władze Kraju Żylińskiego,
- Władze Samorządowe Województwa Śląskiego,
- miasta i gminy,
- szkoły średnie, szkoły podstawowe.